

584
Маніфест
в гінності
ЮРА ШКРУМЕЛЯК

ст. 3-8, 9-10, 13, 28, 44, 45
44, 54

УКРАЇНО, НЕ СМУТИСЯ!...

Різдвяна Вистава для села й міста

Сценки, декупації і коляди

Л Ї В І В

1939.

ТЕАТРАЛЬНІ ГУРТКИ!

На Святого Миколая уладьте в читальні
Свят-Миколаївський Вечір
з книжки Юри Шкрумеляка

„СВЯТИЙ МИКОЛАЙ У СЕЛІ“

Це Миколаївський Вечір у двох частинах: для дітей і для дорослих. Тут є деклямації, пісні і сценки в 1 дії на першу і другу частину Вечора. Є також поучення, як уладити роздачу дарунків для дітей і молоді. Дозволена до вистав! (Дозвіл на книжці!) Ціна книжки 1 зл., на пересилку додати 20 сот.

НА ВЕЛИКОДНІ І ВЕСНЯНІ ДНІ

приготовте виставу з книжки Юри Шкрумеляка

„СТРІЛЕЦЬКА ПИСАНКА“

Великодня Вистава в двох частинах

Це деклямації, інсценізації й одноактові сцени, звязані з Воскресенням Христа і з Великоднім побутом. Дозволена до вистав! (Дозвіл на книжці!) Ціна книжки 1.20 зл. На пересилку додати 20 сот.

ВИСТАВЛЯЙТЕ НАЙНОВІШУ ДРАМУ Юри Шкрумеляка

СТРІЛЕЦЬ НЕВМИРУЩИЙ

Лицарські пригоди стрільця січового, в 5 діях

Ціна 1.50 зл. На пересилку додати 30 сот.

Питайте за цими книжками по книгарнях, або замовляйте на адресу:

Юра Шкрумеляк, Львів 14 — Яловець, вул. Листопада 2.

06 10
ЮРА ШКРУМЕЛЯК

УКРАЇНО, НЕ СМУТИСЯ!...

Різдвяна Вистава для села й міста

Сценки деклямації і коляди

ЦІНА 1.00 ЗОЛ.

Л Ї В І В

1939.

НА КЛАДОМ С. ГЕВАКА

4572-Ун/4-660

1
н. 67361

55

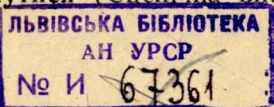
З М І С Т :

Перша частина вистави:

	Стор.
В місті Вифлеємі (дитяча коляда)	3
Різдвяна надія (деклямація дорослого)	4
Добра новина (Дитячий Вертеп)	5
Звідки взявся сніжок білий? (Дитяча деклямація)	10
Під Різдво (деклямація дорослого)	13
Мати Божа в Україні (деклямація жінки)	14
Різдвяна ніч (Сценка в двох відслонах)	16

Друга частина вистави:

У Вифлеємській долині (деклямація дорослого)	26
Як Мати Божа Сина зродила (нова коляда)	29
Святі гості (деклямація дорослого)	30
Смерть Ірода (сценка в 1 дії)	33
Засвітила зірка (деклямація дівчини)	39
Над Йорданом (деклямація дорослого)	40
Золоті пера (деклямація дитяча)	40
Україно, не смутися (Сценічна вистава)	42

962

ПЕРША ЧАСТИНА ВИСТАВИ

В МІСТІ ВИФЛЄЕМІ...

(Нова дитяча коляда на нуту „Дивная новина“).

В місті Вифлеємі, в стаєнці убогій,
Там Дитятко народилось, Ісусик, Син Бога.

Українські діти Христа привитали,
Голосочком мов дзвіночком Йому заспівали.

Ісусе маленький, що маєм робити,
Щоб Ти зволив нас маленьких поблагословити?

Ми Тобі співаєм, ми Тебе благаєм,
Змилуйся над нами всіми і над Рідним Краєм!

А Ісусик каже: „Українські діти,
„Ви всі добрі, ви всі красні, мов ті гожі квіти.

„Я вас пригортаю, вас благословляю,
„Бо за ваше щире серце ширю вас кохаю!

„Я за добре серце дам вам щастя й долю,
„А широкий Україні зішлю з неба волю...”

РІЗДВЯНА НАДІЯ.

(Деклямація дорослого).

Коли Ісус з Марії Диви у яслах народився,
Озвалися ангельські співи і мир ввесь звеселився.
Тоді заграли у яскині небесні тримбітарі
І поклонилися Дитятку зо Сходу тріє царі.

І була слава превелика коло Його колиски,
І здивувались всі язики, далекі люди й близькі.
Та як прийшли пастирі вбогі зо своїми ста-
[дами,
То ними Він зрадів найбільше, хоч князь Він
[над князями.

Вони Йому до сну співали і ряденцем накрили,
А як збудився, танцювали, Дитятко веселили.
І так сказав тоді Син Божий: „Ось нарід про-
[стий, бідний,
Та серцем він мов квітка гожа, моєї ласки
[гідний“.

І від тоді Ісус ласкавий тим, що терплять без міри,
Він їх веде до щастя й слави, тож будьмо повні
[віри!

Бо чи не вбогі ми пастирі, що й стад своїх не
[маєм?

Чи в нас серця не буються щирі? Чи правди не
[кохаєм?

Чи наші предки не терпіли? Чи не терплять унуки?
Чи є десь на широкому світі ще нам незнані муки?
Тож вірмо! Вірмо в Божу силу! В святе Ди-
[тятко Боже!

Ще підіймемо квіт - калину, — ще Господь
[нам поможе!...

ДОБРА НОВИНА

ДИТЯЧИЙ ВЕРТЕП.

ОСОБИ: Петрусь, Маруся, Івась, Гануся — пастушки. Ангел, Ірод.

ПЕТРУСЬ І МАРУСЯ (колядують під вікнами, або в хаті):

Дивная новина цілий світ збудила,
В Вифлеємі Божя Мати Сина породила.

ІВАСЬ І ГАНУСЯ:

Нам ясная зоря новину сказала,
Понад гори й полонини світлом засіяла.

ВСІ ЧЕТВЕРО:

В небі заспівали ті ангельські хори,
І зраділи полонини і діброви й гори.

(Коли співали надворі, то тепер входять у хату).

ПЕТРУСЬ:

Слава Богу в небесах!

МАРУСЯ:

І мир людям у серцях!

ІВАСЬ (до Петруся і Марусі):

Чи і ви з нами бували,
Чи може за твердо спали?

ГАНУСЯ:

Так! Були й вони в стаєнці,
При Дитині й Божій Ненці!

ПЕТРУСЬ:

Як не бути! Як не знати
Того Божого Дитяти!
Ми лиш овечки загнали
І в колибі задрімали, —

Аж тут нагло засіяло,
На всі гори запалало!

МАРУСЯ:

Ми гадали, що то чари,
Бо вогнем горіли хмари,
А з хмар спів лунав веселий...

ІВАСЬ І ГАНУСЯ:

То співали так Ангели!

ПЕТРУСЬ:

Ми схопилися й питаєм,
Що тепер робити маєм, —
Аж уздріли, мов у сні:
Йдуть зо сходу три князі!

МАРУСЯ:

Хоч величні і вельможні,
Та покірні і побожні!
Йдуть і кажуть так до нас:
„Пастушки, витаєм вас!...“

ПЕТРУСЬ:

Привитали й повідають,
Що в яскиню поспішають,
Де Син Божий народився,
Із Марії воплотився.

МАРУСЯ:

Що йдуть Богу помолитись
І Синові поклонитись,
І несуть великі клунки,
То Дитині тій дарунки.

ПЕТРУСЬ:

Ми до тих князів пристали
І самі дарів набрали:
Я взяв сира бербеничку
А сестра взяла ягничку.

ІВАСЬ:

А я взяв свої орішки
Тій Дитині для потішки!

ГАНУСЯ:

Я рушничок дарувала,
Що все літо вишивала.

ПЕТРУСЬ:

То ж було нам любо й мило,
Як Дитя заговорило:
„Дяка щира, любі діти,
Процвітайте, мов ті квіти!“

ГАНУСЯ:

Та й ангели нас хвалили,
Що ми Йсусика вгостили.

ІВАСЬ (дивиться в вікно):

Гляньте! Ангел той іде,
Що був з нами в Вифлеємі, —
Що Ісусові служив
І Його небесній Нені!

(Ангел входить у хату).

АНГЕЛ:

Мир і спокій тому дому!
Хай не буде місця злому!
(до пастушків):

Любі діти! Я вас знаю
І за вами скрізь шукаю!
Йду я вас остерегти,
Щоб спаслися від біди!

ВСІ ДІТИ:

Що там сталося? Що скоїлось?

АНГЕЛ:

Зло на добрих напосілось!
Ірод - цар вельми лютує,
Смерть Ісусові готує.

Бо Ісус прийшов на світ
Рятувати людський рід:
Підіймать людей з недолі,
З горя, лиха і неволі.
Має кривду понизити,
Має Правду підвищити!
Ірод з Кривдою панує,
Тимто Правді смерть готує!

ВСІ (з острахом):

Мати Божа! Що ж то буде?
Чи спасуться з горя люди?

АНГЕЛ:

Мати Божа із Дитятком
До Єгипту утікає,
А цар Ірод шле вояків
І повсюди їх шукає.
І шукає і вбиває
Всіх дітей таких маленьких,
І в темницю, знай саджає,
Пастушків Богу вірненьких.
То ж ховайтесь, мої діти,
Він не сміє вас уздріти!

(Ірод входить у хату).

ІРОД (нагло впав до хати):

Га! Попали ви, попали!
Знаю! Ви його витали!
Де він? Де він заховався?
Знайте, хто з вас не признавсяб,
Тому зараз, ще в цю ніч,
Голова упаде з пліч!

(Погрожує мечем).

ВСІ ПАСТУШКИ (виразно, завзято, святочно):

Пуста погроза! Страх пустий!
Не знаєш, Іроде, дітей!
То знай, що українські діти,

Не знають, що то — страх, тривога!
І радше згинуть — та не зрадять
Своєї віри, свого Бога!

ІРОД (вихопив меч і замахнувся ним):

То гиньте всі!

АНГЕЛ (підняв руку, меч випав Іродові з руки):

Ні! Будуть жити!

І будуть Господа хвалити —
Й на славу Богові святому
Спротивляться усьому злому
Та й ущасливлять Рідний Край!

ВСІ ПАСТУШКИ:

Подай те, Господи, подай!

ІРОД (засоромлений відходить, забувши свій меч на землі).

ПЕТРУСЬ (бере Іродів меч):

Ось, меч його у нашій владі!
Кінець Іродам, злобі й зраді!

ІВАСЬ:

Бо де відвага є в серцях,
Там на злосливих впаде страх!

МАРУСЯ:

Де вірність вірі і народу,
Там Бог дасть щастя і свободу!

ВСІ:

Так! Де відвага у серцях,
Там на злосливих впаде страх!
Де вірність вірі і народу,
Там Бог дасть щастя і свободу!

(Колядують на нуту „Бог Предвічний“).

Радуйтеся, добрі люди,
Бо вродивсь Христос Бог,
Що з недолі й тривог
Спасати буде!

Радуйтеся, людські діти,
Бо вродився Божий Син,
Він не дасть нам Один
Кривди терпіти!

Звеселіться, степи й гори,
Наша земле свята,
Україно ціла
І Чорне Море!

А ми, діти, станьмо в колі,
Просім Господа всі,
Щоб дав Рідній землі
Діждати долі!

Х-О-Х

ЗВІДКИ ВЗЯВСЯ СНІЖОК БІЛИЙ...

(Діточа деклямація).

Як у яслах, у стаєнці,
Син Господній народився,
То була зима на світі,
Злющий вихор вив і злився.

І потис мороз кліщами,
Ріки всі позамерзали,
Люди й звірі поховались
І від холоду дрижали.

І від студени земля вся
Скорчилась і почорніла, —
Снігу ще тоді не знали —
І земля не була біла...

І тоді в небеснім раю
Стали радитись ангели, —

Зажурилися сердечно
В вечір той, святий, веселий...

І промовив так архангел:
„Що робити, райські діти?
Світ від холоду здригнувся
І не хоче потепліти.

„Я боюсь щоб наш Ісусик,
Що в стаєнці народився
І спочив на вязці сіна, —
Бідний не перестудився...

„Бо хоч є там Божа Мати
І є Йосиф там старенький,
Але й їх проймає холод
І той вітер студененький.

„Навіть звірі, що зібрались,
Щоб Ісусика загіти,
Вже тепла свого не мають,
Починають вже тремтіти.

„Радьте, любі, що робити,
Чи яка знайдеться рада, —
Щось придумати нам треба,
Нас велика тут громада!“

Призадумались ангели
І почали міркувати,
І великі і маленькі, —
Аж один почав казати:

„Слухайте, що я скажу вам!
У коморі там небесній
Полотна є пребагато
На сорочечки чудесні.

„Сорочки ті всі ми носим,
Й хоч які вони тоненькі,
Але знаєте самі ви,
Як нам всім у них тепленько.

„Раджу взяти полотенця,
Скільки буде його треба,
І малими пластинками
Кидати на землю з неба.

„Пластинки покривають землю
І поля й луги покривають —
І на ту стаєнку впадуть
Та й Ісусика огріють...

„Добре, брате!“ — рік архангел —
„Ну-мо, жваво до роботи!“
І полинули ангели,
Повні радості й охоти.
І набрали білих звоїв,
Пластинки почали тяти,
На подобу зір кроїли
Й стали з неба їх кидати.

Здивувались люди й звірі,
Що усюди стало біло,
Здивувався лютий вихор,
Втих — і всюди потепліло.

Й на стаєнку там убогу
Впав той білий плащ чудесний,
І сказала Божа Мати:
„Гріє нас Отець Небесний...”

Від тоді у кожную зиму,
Як на світі студеніє,

Як мороз потисне землю,
З хмар сніжок біленький сіє.

Крие гори і долини,
Ліс і поле покриває,
Корні ніжні в землиці
Тулить, кріпить, оріває.

Це на пам'ятку велику
Того чуда, що ангели
В доброті своїй вчинили
В вечір той, святий, веселий...

ПІД РІЗДВО.

(Деклямація дорослого).

Ой, підемо, пане брате, від хати до хати
Нашим братам українцям заколядувати...
Але заки ще підемо, подумати треба,
Чи ми гідні заспівати Тому, що йде з неба...
Спогадаймо, пане брате, чи в нас все в порядку:
Чи не скривдив ти сусіда, чи не пришив латку.
Чи не зрадив, не дай Боже, рідного народу
Або може в інший спосіб вчинив йому шкоду?
Спогадай, чи завжди, всюди ти добрий, примірний,
Чи народові своєму ти зичливий, вірний.
Чи для свого народу не жалієш жертви,
Чи ти брата ненавидиш, хотів би пожерти?
Чи так зрештою у тебе душа твоя чиста,
Що зважишся заспівати: „Поклін Тобі, Христе...“?
Бо знай, брате, що не милі Господу поклони
Від такого, що на серці носить лиш проклони.
Як ти чистий, то підемо від хати до хати
Нашим братам українцям заколядувати.
А як ні, то кайся, брате, й не виходи з дому!
Як покаєшся, то підем в коляду потому...

МАТИ БОЖА В УКРАЇНІ.

(Деклямує жінка).

Давним давно на Вкраїні орав орач при долині; оре нивку, управляє, та й пшеницю засіває.

Як до решти лан засіяв, вітер з заходу повіяв, дрібен дощик накрапає, зерно в скибі поливає.

Враз із сходу дорогою йдуть поспішною ходою три мандрівники втомлені: старець і дитя при нені.

— „Слава Богу, добрі люди! Чи у вас тут місце буде, щоб троїм нам відпочати і дитя погодувати?“

Хлібороб і не питає, свою жінку закликає та говорить: „Проси сісти, дай їм пити, дай їм їсти“.

Жінка жалує дитятка, бо і в неї небожатко, спить при межі на горбочку, ще мале, не має й рочку.

Зараз їх сідати просить, молоко і хліб приносить, та й дитя нагодувала коло доні спать поклала.

Дивні гості відпочили та й дитя набрало сили і набавилось доволі на господаревім полі.

Дякують мандрівні люди та й говорять: — „Як хтось буде нас на шляху здоганяти і за нами йме питати то не бійтеся нікого, хочби й лютого та злого, а скажіть усе правдиво! Жийте в гаразді, щасливо!“

І пішли у світ стежками; а як зникли за лісами, хлібороб поглянув живо і дивує, що за диво!

Ще й година не минула, як тут чорна ріля була, а вже той лан зеленіє і пшеничка в полі спіє!

На очах росте пшениця, аж пашисть пухка земляця, вже під вітром лан хвилює, землю колосом цілує.

Тут маленька доня встала, що на межі тихо спала, мати ахнула із дива і говорить, знай, щаслива:

„Гляньте люди, що Бог творить: моя доня вже говорить і вже бігати вам стала, гейби вже два рочки мала!“

Славлять Бога за те диво, що так скоро дав їм жниво, і пшеничку стали жати, доня стала щебетати.

Враз із сходу закурило, наче вихром закрутило! Боже! Чи ідуть татари, чи якісь пекельні чари?

Вої там женуть на конях, блискають мечі в долонях, перед хлібором стали й дико-грізно запитали:

„Гей, скажи нам, чи сюдою утікав старець з женою, і малу дитину мали, — чи сюди вони втікали?...”

Хлібороба страх проймає, але добре памятає, щоб лиш правду всю казати і нічого не ховати.

— „Так, сюди втікали живо, як орав я тую ниву і як моя доня мила, ні сиділа ні ходила!...”

— „Га! То це давно вже булс, вже з пів року проминуло! То даремно здоганяти, будем, браття, завертати!“

*

І пішла у світ новина, що спаслась Свята Родина, не дігнали їх в погоні Іродові вої й коні.

Від тоді то в Україні понад ріки при долині плодovита вся земля і найкраща там пшениця.

Від тоді там діти пишні, любить їх Господь Всевишній; і в найтяжчу годину Він спасе їх від загину.

РІЗДВЯНА НІЧ

СЦЕНІЧНИЙ ПЕРЕКАЗ У 2 ВІДСЛОНАХ.

ОСОБИ:

Воїн Ірода

Три князі зо сходу

Марко — покутник (Проклятий)

Кая — жінка воїна з дитиною

Жінка в білому — Мати Божа з Дитятком
Гонець

ПЕРША ВІДСЛОНА.

СЦЕНА:

Серед гарячої пустині в гаряче полудне, бє цілюще джерело. Біля джерела стоїть Воїн Ірода на сторожі. Стоїть наче статуя камінна, твердий, неповорушний. Довгу хвилину по піднесенні завіси Воїн сам. Потім надходить зліва Марко Проклятий, з важким тягарем на спині. Він упадає в утоми і спраги.

1. ЯВА: Воїн, Марко.

МАРКО (кремезний, присадкуватий чоловігя, з важким клунком - мішком на плечах):

Ох! Це вже понад мої сили!

Пекучі дні мене звялили,

Тягар валить мене із ніг —

Ось - тут би я спочити міг...

(Станув і слухає шуму джерела. Кидає оком на Воїна, але думає, що то камін-на статуя)

Тут джерельце! Серед пустині!

Сам Бог мені його зіслав!

Щасливий я у Бога нині —

Невже проклін Він з мене зняв?...

(скидає з себе тягар і кидається до джерела, хоче пити).

ВОЇН (нагло рушився і заговорив громовим голосом):

Хто тут? Ні кроку не ступай!

Куди ішов, туди й рушай!...

МАРКО (переляканий несподіванкою):

Ой, небеса! То ти живий?

Я думав, що ти стать з каміння!

Пусти ж мене! Не будь лихий...

Палить мене страшне прагніння...

ВОЇН (твердо):

Не пущу! Ірод не велів!

Мене згубив би його гнів!

Нікому тут не вільно пити!

МАРКО (з дивом і жалем):

Хто ж бачив, без водиці жити!

Я вже сто літ іду сюди —

І вірив, що...

ВОЇН (перериває йому, з глузом):

Не говори!...

Де є на світі тая віра?

Ти бачив віру? Чорна?... Сіра?...

(Марко здивований дивиться на Воїна, Воїн говорить по короткій перерві далі)

Ось, я не вірю й королю!...

Хоч він мене сюди післав,

Слугою вірним ще назвав, —

Боюсь його — і не люблю!

(махнув рукою)

Та й Ірод сам в ніщо не вірить...
Не вірить Богу, ні людині...
Кого хвалить і любить нині,
Мечем на того завтра мірить!

МАРКО (хоче перебити Воїнові):

Я надіявсь...

ВОЇН (скоро впадає в слова):

Нема й надії!...

Надії — це фальшиві мрії!
Лиш вчора певне, друже мій,
А завтра — це байки пустії...

МАРКО (хоче говорити):

А як людина щось полюбить, —
То вірить в те і...

ВОЇН (впадає):

Це нас губить!

(змінює голос з піднесеного на мірний)
Ти краще тут не мудруй,
А своїм шляхом дальш простуй...
Мені і розмовлять не можна...

МАРКО (віщим голосом):

Твоя наука, друже, ложна!
Нещасний ти! Ще більш, як я...
Бо хоч терплю, та вірю маю,
Що чей в житті колись здолаю
Зійти пустиню до кінця...

(змінює голос, благає)

Дай пити... Ти ж також людина!
Змилосердись...

ВОЇН (люто):

Лиха година!

Іди ти геть!...

МАРКО (в розпуці):

Не піду! Бий!

ВОЇН (добуває меч):

Як так — ось на! тобі! Не жий!

(ВОЇН замахнувся мечем, та в тій хвилині надбігають зліва Три князі зо Сходу й один з них своїм мечем відбиває удар, що мав упасти на Марка).

2. ЯВА: Воїн, Марко і Три Князі.

ПЕРШИЙ КНЯЗЬ (з докором до Воїна):

За що ти губиш чоловіка?...

ВОЇН (схаменувся):

Такий наказ уже від віка!...

Він пити хоче з джерела,

А я не смію допустити...

ДРУГИЙ КНЯЗЬ:

На що ж тоді оця вода?

ВОЇН:

Вода: тече — і не спинити!...

Та Ірод пити наказав, —

Бо хтось, мудрець якийсь, сказав, —

Що хто в воді тій засмакує

Той силу Ірода зкасує!...

ТРЕТІЙ КНЯЗЬ (задумався):

Це справді дивна ворожба!

ПЕРШИЙ І ДРУГИЙ КНЯЗЬ та МАРКО:

Це вістка дивна і важна!

ПЕРШИЙ КНЯЗЬ (раптом):

А гей! Нас тут чотири є...

ВОЇН (угадав його думку):

Та хто мене за воду вбе —

На тім не сповниться те чудо, —

Я тут не винен...

ДРУГИЙ І ТРЕТІЙ КНЯЗЬ:

...Так і буде...

Верстаймо дальше свою путь!

(до Марка)

Ти підеш з нами, чоловіче,

Туди, де ждуть нас дивні річі —
І чуда, що на світ грядуть.

ВОЇН (зацікавився і наче подобрів):

Куди ж ви йдете, дивні люди?

ПЕРШИЙ КНЯЗЬ (таємничо):

Ми йдемо поклонитись Тому,
Що хоч і не з царського дому
Та всьому світу Князь Він буде...

ДРУГИЙ КНЯЗЬ:

Той цар Ірода переможе —
І з цього джерела, небоже,
Усім дозволить пити воду...
Учинить Він кінець Іроду...

(Беруть Марка, що підняв свій клунок, і дружно ведуть геть, виходять управо. Воїн, знов наче скаменілий, дивиться за ними).

Завіса скоро спадає — та по короткій перерві знов підноситься.

ДРУГА ВІДСЛОНА.

СЦЕНА:

Те саме джерело і той самий Воїн на сторожі. Все ще задивлений управо, туди, куди пішли Князі з Марком. Джерело шумить. Ніч.

1. ЯВА: Воїн, потім Кая з дитиною.

ВОЇН (сам, по довгій хвилині мовчанки):

Учора мав я дивний сон...
Десь кров текла... міста горіли...
Кудись тікав наш легіон...
А там — з'явилося щось біле...

(Раптом урвав і заслухався, бо з далека почув го-
мін зброї, плач жінок і дітей)

Що то? Хто плаче на пустині?
Хто то ридає в темну ніч?
До міста звідси йти дві днини —
А чути зойки — дивна річ!...

(крики втихають)

Ні! Це мара! Мені причулось...
Щось нездужаю цими днями...
Не сплю я довго вже ночами...
І вдома вже давно не булось...
Що то там діє моя Кая...
І Флявій, мій малий синок...
Ще другий рочок лиш кінчає —
Чогось нема від них чуток...

(Зойки змагаються, щораз ближче)

Ой, пробі! Можний Юпітере!
Виразно ж чує плач мій слух!
Чи хтось голоден, без вечері?
Чи може то померших дух?

(Чути виразно плач жінки і дитини, що зближаються).

ВОЇН:

На Марса! Пізнаю той глас!
Це плаче Кая, моя жінка!
Що їх веде сюди в цей час?
То моя жінка і дитинка!

(Хоче бігти назустріч, та глянувши на джерело, стримується).

Ні! Я не смію!

(Кличе)

Кає! Кає!...

То ти?...

КАЯ (надбігає з синком на руках):

Я! Смерть нас доганяє!...

ВОЇН:

Кає!? Яка там зла новина?

КАЯ (в розпуці):

Загине тут твоя дитина!
Вже народивсь то й, що його
Боявся Ірод наш водно!
У Вифлеємі народився
І зник, втік з Матірю, і скрився —
А Ірод, пан наш, наказав,
Щоб легіон дітей стинав,
Усі хлопятка до двох літ,
Увесь дрібний хлопячий рід, —
Бо вірить, що поміж дітьми
Убете й те Дитятко ви...

ВОЇН (зжахнувся):

На Марса!

КАЯ:

Ось, твій син! Бери,
Його від смерти схорони!

ВОЇН (пустився брати сина — та нагадав собі свій обов'язок):

Не можу! Ні! Яж воїн є!
Приказ той вяже і мене...
Ой, леле! Кає! Знаєш, Кає, —
Що сина нашого чекає?...

КАЯ (догадалась і перелякалась):

Невже? Май серце! Батько ж ти!
Ти власну, рідну вбеш дитину?...

ВОЇН:

Я мушу! Флявіє! Прости!
(Виймає меч, хапає сина жінці з рук)

КАЯ:

Нехай же й я з ним разом згину!
(Схиляє голову під меч чоловіка)

ВОЇН (підняв меч, щоб прощити серце своїй дитині, — та враз глянув і закаменів):

(Жінка в білому з Дитиною на руках, Три Князі і Марко — надходять).

2. ЯВА: Воїн, Кая, Жінка в білому, Три Князі, Марко Проклятий.

ЖІНКА В БІЛОМУ (підняла праву руку й стримала меч):

ВОЇН (схаменувся):

Це ти... Тебе я в сні побачив...

І те Дитя... Воно не плаче...

(раптом змінено)

Та воїн я — а Ірод пан —

Я вбю дитя, — вбю своє рідне —

І твоє вбю!

(Жаль будиться в ньому)

Дитятко бідне...

ЖІНКА В БІЛОМУ:

Вже досить крові, досить ран!

Ти воїн будеш, але Божий...

Добро у тобі лють знеможе...

Сховай свій меч — і не воюй,

Нічліг для сина приготуй

І дай води усім нам пити, —

ВОЇН (з острахом):

А Ірод?...

ЖІНКА В БІЛОМУ:

Ірод знемагає...

ВОЇН:

Тобі я вірю, алеж я...

Ні! Згинуть діти від меча!

(Зняв меч — та меч розпався на дрібні кусні).

На Марса! Я не знав тривоги —

Та, ця дитина — наче Бог!

(З жалем)

Мій меч! Я допустився зради!

ЖІНКА В БІЛОМУ (показує на малого Ісуса):

Так кожен меч у прах упаде,

Як підніметься проти Нього...

(до Каї)

Дай нам усім води, небого...

КАЯ (несміливо підходить до джерела, бере в долоні води й дає Дитині Жінки. Дитя п'є і крізь сон усміхається. Воїн відвернувся й тремтить):

ПЕРШИЙ КНЯЗЬ:

...І хто в воді тій засмакує,
Той силу Ірода зкасує...

ГОНЕЦЬ (надбіг):

Не згадуйте його імя, —
Уже в живих його нема!

КАЯ (радісно):

Загинув Ірод! Будем жити!
Ідїть, втомлені, воду пити!...

(Дає води своїй дитині).

(Перший кидається до джерела Марко).

МАРКО (напившись):

Вода ця душу ісцїляє!
У мене давна міць вступає —
І полекшився мій тягар!

ЖІНКА В БІЛОМУ:

Це кожному небесний дар,
Хто вірить в Правду і Добро,
У кім живе надія ясна,
У кім любов горить, не гасне —
Хто знає — вічне джерело
І п'є Його цілющу воду!

ТРИ КНЯЗІ:

Запишем ту святу пригоду
Вікам грядучим на науку!
Той, що вродивсь цієї ночі —
Сліпим дасть світло в їхні очі,
Недужим відбере їх муку!

МАРКО:

Ми маймо віру, маймо сильну,
У Його міць, кріпку, обильну!
(Клякає перед Жінкою в білому, за ним
усі)

І поклонімся дружно нині
Новонародженій Дитині,
Що зняла з мене мій проклін, —
Це Бог наш — Всемогутній Він —
Що зітре гордих всіх Іродів, —
Добро зішле сумним народам,
Що вміли вірити й страдати...
Благослови нас, Божа Мати!...

(Усі клоняться; Воїн у поклоні пригорнув Каю і синка Флявія до себе; Марко кинув свій тягар і впав хрестом, цілує землю, йому видна світла доля рідного народу. Три Князі відпоясали свої мечі, бо їх опікун — Господь; — гонець відкинув свою палицю, бо вже ангели рознесли благу вість по всьому світу і тепер чути їхній спів угорі „Слава во вишніх Богу“. Мати Божа з Сином благословить тих, що вірять у народження й перемогу Правди й готові за неї вмерти, щоб її рідним братам здобути).

Це — мов живий образ — триває довгу хвилину.

Завіса дуже поволі спадає.

ДРУГА ЧАСТИНА ВИСТАВИ

У ВИФЛЕЄМСЬКІЙ ДОЛИНІ

(Деклямує, або читає дорослий).

Послухайте, милі браття, про мою дорогу, як я йшов до Вифлиему, вклонитися Богу.

Ясна зірка освітила всю землю зо сходу, а дорогами й стежками йшли гурми народу.

На широких роздоріжжах навіть не ставали, усі йшли до Вифлиему, всі дорогу знали!

А я біг так, як до штурму, бо трохи спізнився, оглядаюсь, коло мене Матвій опинився.

А з Матвієм був Данило і дві його доні, він на возі віз дарунки, запряг сиві коні.

Коло нас ще якась жінка бідна поспішала, сумна була, видно, в серці гірку журу мала.

Наперед нас і позаду йшло людей багато, хто убогий, а хто вбраний на велике свято.

Із Покуття і з Поділля, з гір лемки й гуцули, були бойки й волиняки і холмщаки були.

Із Полісся люди брили, й знад Дніпра старого, і знад Ворскли, знад Кубані й знад Дону бистрого

Та коби то лише люди, а то були й звірі! Йшли медведі, йшли олені, бігли вовки сірі.

А тих заяців що гналось, а що вже дрібноти, — але хижі тим слабеньким не чинили псоти!

А над нами попід хмари вірли та соколи, стільки птахів я ще в світі не бачив ніколи!

По півночі в Вифлеємі увесь народ спинився, за містечком при вертепі шумів, колотився.

А там, брате, чудо-диво: убога стаєнка, в яслах лежить Синіок Божий, при Нім Його Ненька.

А я якось із Матвієм наперед пропхався, бачу, станув старий Йосиф і так відізався:

— Будьте тихо, добрі люди, бо вснула Дитина, не гомоніть, не пхайтеся, широка долина!

І все втихло, тільки віддих легкий було чути, нагло з небес заспівало щось на красні нути.

І збудилася Дитина, очка протирає, глип на Матір, тай устонька в усмішку складає.

А потім і на нас грішних свій погляд звернуло, і на звірів і на птахів ручкою кивнуло.

Далі трошечки піднялось, напружило очі — і раптом плач тихий, кволий роздавсь серед ночі.

А нам стало сумно й страшно! Чом плаче Дитина?.. Аж дивлюся, щось питає Мати свого Сина...

А за хвилюку Йосиф каже: „Послухайте, люди! Певно поміж вами й грішних тут багато буде!

„Відступіться, хто з вас має в собі гріх смертельний, хай лишиться при стаєнці лиш той, хто ретельний.

„Бо немилі тій Дитині грішника поклони, хто гріх має, хай відступить на десять гони!“

І зараз рух там зробився, там два віддалились, там чотири, а тут десять, ряди прорідились,

Та Дитина далі плаче, мов голуб воркує, видно, ще хтось тутки грішний, та гріха не чує...

Поглянув я на Матвія, а Матвій на мене... Вже хочемо відступатись, аж тут коло мене —

Якийсь шепче, згинаючись, мов під вихром колос: „Ох, я колись, у виборах дав чужому голос...”

І вступився — а там другий глянув доокола: „Через мене в криміналі мій сусід Микола...”

І цей утік, а я вже сам третього питаю: „Ти був знами, як ми разом боронили краю?”

Цей зникає, а я знову шепчу до другого: „Чи ти в Мошка ще купуєш, чи йдеш лиш до свого?...”

Цей скрутився, пропадає, третій шепче збоку: „Я ще в церкві ні в читальні не був цього року...”

Пішов і цей, а хтось каже: „І я тут негідний, чужий язик мені милий, а в погорді рідний...”

Так до гріхів усі люди стали признаватись, а тимчасом знов Дитина почала всміхатись!

Поглянув я доокола, лиш горстка стояла, може з двадцять люда з нами, а там з боку ждала

Сумна жінка і ридала, аж тряслась долина: „І я мала дитя своє, і я мала сина...”

І стояли ще довкола ті голодні й бідні, що їм взяли супостати остатки послідні.

І Дитина відізвалась: „Ви на жертву Богу все зложили, та не плачте, не падіть в тривогу.

„Що за рідне ви поклали, то мені поклали, — за те я вам постараюсь, щоб ви не страждали.

„Й ті, що до гріха признались, що скривдили брата,покаялись, то й за тее буде їм заплата.

„Нехай тепер приступають, як милі, як рідні, нехай дбають, щоб їх вчинки були чесні й гідні...”

І знов люди приступили, плакали з утіхи і дарунки там складали зпід рідної стріхи...

І я грішний постарався, щоб не бути ззаду, зложив віршик тій Дитині „до складу й прикладу“...

І став я колядувати, аж сам прослезився, а Матвій так потяг басом, — аж я пробудився!

Так — це сон був, милі братя, але сон чудесний, кожний у тім сні догляне добрий знак, небесний...

Як хочемо, щоб любив нас Ісус, Його Мати,— не сміємо свого брата зрадити й продати.

Будьмо гідні, то і прийде добро в наші хати, вздрить веселого Ісуса

Іван Сорокатиї.

—х—

ЯК МАТИ БОЖА СИНА ЗРОДИЛА...

(Нова коляда).

Як Мати Божа Сина зродила,

Ой, дай Боже,

То ясна зірка світ освітила,

Ой, дай Боже!

Світ освітила, всіх звеселила,

Ой, дай Боже,

Всю Україну зо сну збудила,

Ой, дай Боже!

А в полонині ватаг збудився,

Ой, дай Боже,

На ясну зорю він задивився,

Ой, дай Боже!

Що ж то за зоря, Боже мій милий,

Ой, дай Боже,

Що краще сонця нам засвітила,
Ой, дай Боже!
Вставайте, браття, вже годі спати,
Ой, дай Боже,
Гляньте, як світять гори Карпати,
Ой, дай Боже!
Світять, палають, вже зо сну встають,
Ой, дай Боже,
Господу Богу пісню співають,
Ой, дай Боже!
Ісусе любий, Дитино Красна,
Ой, дай Боже,
Ти нам ті гори освітив ясно,
Ой, дай Боже!
Щоб тее світло в-вік не згасало,
Ой, дай Боже,
Щоб Тобі з нами славу співало,
Ой, дай Боже!
Нині і завтра й на віки вічні,
Ой, дай Боже,
Будь же нам славен, Боже Предвічний,
Ой, дай Боже!

СВЯТІ ГОСТІ.

(Деклямація дорослого).

Коли Син Божий з Діви народився
У Вифлеємі, в убогій яскині,
Тоді цар Ірод дуже розізлився
І налякався Божої Дитини, —
Бо писано було, що в Вифлеємі
Месія вродиться, владика світу...

То цар злякався, що престіл утратить —
Не зрозумів святого заповіту.

І вислав воїв, щоб Дитя шукали
І щоб убили Господнього Сина...
Та ангел з неба остеріг Марію,
Що від Ірода грозить смерть Дитині.

Пішла Марія з Йосифом стареньким,
У світ за очі з Христом утікали,
На третій день вони з дороги збились,
Путь заступили їм яруги й скали.

І стали радитись, що їм робити,
Куди іти, не знаючи дороги. —
І так їх там застав серед пустині,
Додому йдучи, селянин убогий.

— Куди ідете? — Йдемо до Єгипту, —
Чи можеш нам стежину показати?
Бо ще загинем марно в тій пустині —
А шкода нам маленького дитяти...

— Дитятко з вами? Хлопчик це, як бачу, —
Втікаєте від лютого Ірода...
Він хлопчиків таких ось убиває —
Дає за вбивство навіть нагороди.

Не йдіть туди, бо вої на кордоні!
Ходіть тимчасом до моєї хати,
Там відпichnete, а вже завтра може
Я вам дорогу зможу показати...

Здрігнувся Йосиф, бо бовся зради, —
Та Мати Божя доброту пізнала
І каже: „Добре! відпichnete в тебе...“
І до хатини всі попрямували.

А там гостей прийняла господиня,
Хлібець останній щедро їм кроїла
І молока в горнятко тій Дитині
З дійниці влила, — свіжого вдоїла.

Так покріпились, переночували,
А рано каже так Господня Мати:
„За доброту, що нам ви учинили,
„Від Бога ждїть ви щирої заплати...”

І чоловік повів їх із хатини
В пустиню знов і тайними стежками
Через кордон їх перевів шасливо —
І врятувалися перед катами.

Коли ж вернувся селянин додому,
Говорить жінка: „Глянь-но, чоловіче,
То незвичайні в нас побули гості,
Бо дивні в хаті потворились річі.

„Поглянь на хліб, що на столі лишився,
Поглянь на ту на лаві ось дійницю...
За ту гостину Бог нагородив нас —
За крихту серця нам післав сторицю...”

Взяв чоловік шмат бохонця у руку,
А то не хліб — то щирозлота брила!
Дійницю взяв — і ця вся золотая!...
„Так, це вчинила лиш Господня сила!...”

„Тепер нам, жінко, Богу помолитись,
Бо вже не треба тяжко бідувати...
Ті гості — вірю — що ми їх приймили,
То був Син Божий і Марія - Мати...”

СМЕРТЬ ІРОДА

СЦЕНІЧНИЙ ПЕРЕКАЗ В 1 ДІЇ.

ОСОБИ:

Три Князі
Ірод
Три Воїни
Жінка Ірода з синком
Книжник
Ангел
Три Пастирі.

СЦЕНА:

Престольна світлиця царя Ірода, найрадше червоні завісниці. Збоку праворуч, ближче глядачів, золочений престіл. На престолі сидить цар Ірод. По боках престолу стоять два Воїни. Один вхід до світлиці зліва, звідти входять і туди виходять усі дієві особи, крім Жінки Ірода, яка входить і виходить другим входом просто глядачів. Вечір.

1. ЯВА: Ірод, Три Воїни, Три Князі.

ТРЕТІЙ ВОЇН (входить):

Великий царю, владарю Юдеї!

ІРОД (дає знак рукою, що Воїн може говорити):

ТРЕТІЙ ВОЇН:

Чи ласки можуть доступить твоєї
Й перед лице твоє чи можуть стати
Мандрівники знатні якісь зо Сходу, —
Дозволиш їм, поклін тобі віддати?

ІРОД (гордо):

Нехай ввійдуть!

(Третій Воїн виходить. Зараз входять Три Князі)

Сходу, клоняться перед Іродом ввічливо, але з гідністю).

ІРОД (байдуже):

Звідкіль? З якого роду?

ПЕРШИЙ КНЯЗЬ:

Зо Сходу ми, з далекої землі,
Ідем сюди вже многі ночі й дні...
(показує на зірку, видну крізь вікно):
Ось, за тією йдемо ми зорею,
Що світить ясно так вже три дні над
[землею!

ІРОД (глянув крізь вікно на зорю, сміється глумливо):

Чого ж ідете, мов убогі, пішки?

ДРУГИЙ КНЯЗЬ:

Бо це нам, царю, не жарти ні смішки!...
В великих книгах ми давно читали,
Що зірка знак дасть, щоб усі ми знали,
Що вже вродився цар усього світу...

ІРОД (нетерпеливо):

Говорите, неначе тії діти!
А де ж той цар? В моїй землі вродився?
Як так, то знайте, кожний з вас спізнив-
[ся!

(Князі переглядаються між собою).

У мене син є, вже півтора року, —
Це мій наслідник, гарний, що нівроку...
(бе в долоні, входить Жінка Ірода з дитиною на руках):

Погляньте!...

ТРЕТІЙ КНЯЗЬ (дивиться на дитину):

Справді! Гарна це дитина!
Та в наших книгах певна є новина,
Що не колись, а нині цар вродився, —
Тимто ніхто з нас, царю, не спізнився...

ІРОД (легковажно):

Ну, що ж... Ідіть! Шукайте вітру в полі!
Я маю з того вже сміха доволі...
Та як вертатисьмете, то вступіть,
Розкажете, що бачили та чули!

(погрожує):

Вважайте добре, щоб ви не забули!...

(Три Князі клоняються достойно і виходять).

2. ЯВА: Ірод, Жінка, Книжник, Третій Воїн.

ЖІНКА ІРОДА (з острахом):

Невже ж би справді?...

ІРОД (махнув рукою):

Та що там!... Дурниці!...

Хто вірив би у знак пустий зірниць!

(Жінка виходить).

ІРОД (сам, роздумує, по хвилині):

Автім —

(дає знак Воїнові праворуч)

Поклич - но книжника старого,

Чи суджено на світ прийти хлопяти,

(Воїн вибігає, за хвилину входить Книжник з великими книгами, клониться до землі. Воїн стає на своє місце).

ІРОД (до Книжника):

Шукай у книгах, добре там читай,

Чи суджено на світ прийти хлопяти,

Що мав би нам престіл цей відібрати!...

КНИЖНИК (переляканий, шукає скоро по книгах, аж нарешті спинився в однім місці і читає чимраз більш зворушено):

Зо Сходу зірка... Там три мудреці...

Якась стаєнка в юдейській землі...

Малу дитину породила діва...

Хто — ця дитина?...

(читає хвилину нишком і скоро, ра-
птом):

Ах!...

(падає зомлілий).

ІРОД (люто):

Що сталось? Що там? Встань і говори!...

(Книжник не встає, а тимчасом убігає Третій Воїн)

ТРЕТІЙ ВОЇН:

Великий царю! Там три пастушки

Із Вифлеєму йдуть і повідають,

Що нібито десь цар новий вродився...

ІРОД (кричить люто):

Що? Що? Чи ти здурів? Сказився?

ТРЕТІЙ ВОЇН (говорять далі налякано і скоро):

Що три князі зо Сходу вже прибули...

Що звірі те дитя загрили й пригорнули...

ІРОД (кричить):

Мовчи, бо згинеш!

(до Воїнів при престолі):

Гей -же, мої вої!

Шукайте зараз ви дитини тої!

(Воїни кидаються до виходу, та Ірод
ще стримує їх):

Та ні! Ще краще! По Юдеї йдіть

І всіх хлопят стинайте до двох літ!

Вважайте! Всіх! Нікого не щадіть!...

(Воїни побігли. За хвилину чути десь близько
крик дитини і плач жінки, потім ті крики повто-
рюються та щораз віддаляються).

ІРОД (заспокоюється):

Ну! Не уйде він моєї руки...

ЖІНКА ІРОДА (впадає сама, без дитини, з розпу-
кою):

Іроде!...

ІРОД (в лихому прочутті):

Що там сталось? Говори!

ЖІНКА ІРОДА:

Наш син! Наш син! Убили! Не живе!...

Я боронила, а вони сказали,

Такий приказ від Ірода дістали:

„Усіх, усіх хлопчаток до двох літ

Стинайте в пень, нікого не щадіть!“

(Жінка паде зомліла).

ІРОД (паде зломаний):

Мій син загинув...

(по хвилині випростовується, з полешою):

Та погиб і він...

ТРЕТІЙ ВОЇН (вбігає):

Великий царю! Всіх ми повбивали, —

Усім, усім однаковий був скін...

ІРОД (перериває):

А він? А він?...

(бачить, що Воїн щось криє):

Га, проклятий, кінчай!...

ТРЕТІЙ ВОЇН (важко):

Він з матір'ю утік в Єгипту край .

ІРОД (ловиться рукою за серце):

А!...

(паде з престолу).

(Третій Воїн утікає, на сцені довший час порожно. Знадвору здалеку лине пісня пастушків):

ПАСТИРІ (за сценою):

Бог Предвічний народився,

Прийшов днесь із небес,

Щоб спасти люд свій ввесь,

Та й утішив вся...

3. ЯВА: Ангел, Три Пастирі, Три Князі.

(входять повагом).

АНГЕЛ (спокійно, врочисто, показує на Ірода на землі):

Ось, він, що мав життя і смерть в ру-
[ках, —

Упав мертвий і замінився в прах...

Щоб кожний знав, щоб кожний упе-
[внивсь,

Що Божий Син сьогодні народився!

Вродився Князь і Неба і Землі —

Щасливі будуть всі кривджені, всі!...

ПЕРШИЙ ПАСТИР (наймолодший, до Ангела):

Ох, жаль нам, жаль убитих діточок!...

АНГЕЛ (сердечно):

За те їх в небі слави жде вінок!

Вони вже всі ангеликами нині,

А Бог між ними сів посередині...

ДРУГИЙ ПАСТИР (середущий, зі спочуванням):

Та й Іродів синок? Бо жаль і того...

Чи й він доступить до вінця святого?

АНГЕЛ (впевняє):

Та й Іродів синок є поміж ними,

Бо й він загинув з діточками тими!

Він також нині ангелик щасливий,

Бо Господь Бог безмірно справедли-
[вий!...

ТРИ КНЯЗІ:

За правду, ту ми славимо Творця

Йому хвалу співає вся земля!

Бо тільки правда, справедливість Божа,

Добро і щастя принести нам може!

Всі (колядують):

Слава Богу! — заспіваймо,
Честь Сину Божому,
Господу нашому
Поклін віддаймо!...

— . —

ЗАСВІТИЛА ЗІРКА.

(Деклямація дівчини або жінки)

Засвітила зірка та над Вифлеемом
При тихій долині,
Породила Діва Господнього Сина
У бідній ясині.

А як породила, то заколисала
І стала співати:
„Будеш, любий Сину, неправду карати,
Добро підіймати...”

„Будеш потішати тих, що все сумують
На рідному полі,
Будеш тих кріпити, що про долю мріють
У горі й недолі.”

„Хто повірить в Тебе, певно переможе
В сміливім змаганні,
Кривду він потопче і найперший стане,
Хоч і був останній...”

Вірно ж, браття й сестри, що й нам Бог допоможе
Недолю зломати!
Це ж за нас просила дорогого Сина
Господня Мати...

НАД ЙОРДАН - РІКОЮ...

(Деклямація дорослого).

У тихий ранок над Йордан - рікою
Стрінув Його на березі Йоан
І покропив йорданською водою
Що всіх сціляє від гріховних ран.
І як Христос сповнив велику тайну,
З'явився в хмарах голуб, диво див
І мовив з неба голос: „Це є Син мій,
Що я Його від віку полюбив...”

Відвічна Правдо! Ми завжди в покорі
Клонилися перед Твоїм Творцем
Багато вод Йорданських впало в море,
Та ми з тугою все на Тебе ждем!

Колиж, колиж над нашими ріками,
Що в них вода хрусталем мерехтить,
Промовить Господь ширими словами
Й святої правди голуб злопотить?...

ЗОЛОТІ ПЕРА.

(Дитяча декламація).

Як Ісусик народився, сталася така пригода:
Утікала Мати Божа перед помстою Ірода,
з Ісусом маленьким, з Йосифом стареньким.

Поспішали облазами, лісовими стежечками.
У голоді, у холоді, в темні ночі, в світ за очі.

Ішли зранку без сніданку, кругом поле, сіре,
голе, ані хатки ні палатки, ні людини, ні звірини.

Аж надлетіли пташата, білі, чисті голубята,
над Ісусом злопотіли і жалібно згомоніли:

„Поспішай - же, Мати Божа, поспішай, Ісусе
милий, щоб вас Іродові вої у степу не здогонили!

„Ми стежки таємні знаєм, поведем вас ярм-
плаєм, з вами проведемо нічку, аж перейдем
Йордан-річку!“

Всеньку нічку мандрували, а за річкою сказа-
ли: „А тепер вже прощайте і тривоги вже не
майте, бо погоня утомилась, у ночі з дороги
збилась.

„Вже самі ідіть спровола, ми ж полинемо до-
вкола, бо ми дуже зголодніли, вже три дні ніщо
не їли“.

І промовила Дитина: „Жаль, що так терпить
пташина! На схід линьте голубятка, там убога
стоїть хатка, а в тій хаті дві сирітки, невеличкі
однолітки“.

— Чим нас вони погодують, коли самі голо-
дують?...

„Не журіться тим, маленькі! Мають зерна ще
дві жменьки!“.

— А що ж буде сиротятку, як дасть зерно го-
лубятку?

„Як зїсьте по зеренцеві, то дасьте їм по пер-
цеві, а далі вже не журіться, — те перце їм при-
годиться“.

Полетіли голубятка, бачать, там убога хатка,
— злопотіли у тривозі, а вже діти на порозі:

— Ось, вам зернятка смачненькі! Їдьте, голу-
би любенькі!

Дзюбнули по зеренцеві й опустили по перцеві.

Діти пера позбирали, глянули і здивувались:
Що за чудо це дивнее! Що перце — то золотее!

І зраділи діти в хаті: „Ми щасливі, ми багаті!
Буде хліб і буде каша, оновиться хата наша, —
буде все, бо злоте перце, дав нам Бог за щире
серце!“

УКРАЇНО, НЕ ЄМУТИСЯ...

МІСТЕРІЯ В 1 ДІЇ.

ОСОБИ:

Три Ангели
Україна
Діти і молодь
Три Пастирі
Мати Божа з Ісусом

СЦЕНА: представляє вільну околицю, поле вкрите снігом. Збоку ліворуч видно вхід до стаєнки, звідки бачна ясна велика. Це стаєнка вифлеємська, де Син Божий народився. Праворуч у далині видніють світельця містечка і чорні шляхи, що йдуть аж сюди попри стаєнку. Діється вночі перед сходом сонця.

При піднесенні завіси, сцена порожня. Зі стаєнки зліва чути поважний та неголосний спів Ангелів.

1. ЯВА: Три Ангели, Три Пастирі.

АНГЕЛИ:

Слава во вишніх Богу
І на землі мир,
Во чоловіцях благоволеніє...
(далі починають коляду, голосніше)
Во Вифлеємі нині новина,
Пречиста Діва зродила Сина, —
В яслах сповитий поміж бідляти,
Спочив на сіні Бог необнятий...

ПАСТИРІ:

Вже херувими славу співають,
Ангельські хори Бога витають, —
Пастир убогий несе, що може,
Щоб обдарити Дитятко Боже...

АНГЕЛИ: (виходять зі стаєнки, стають лицем до стаєнки, боком до глядачів):

Вже ясна зірка світу голосить:
„Месія всім вам щастя приносить!
До Вифлеєму спішіть всі нині,
Бога витайте в бідній яскині!...“

ПАСТИРІ: (виходять зі стаєнки, приклякають перед входом, боком до глядачів, навперед Ангелів, які стоять):

ПАСТИРІ:

Ісусе любий, ми не багаті,
Золота, дарів не можемо дати,
Та дар цінніший несе від мира:
То віра серця і любов щира...

(Коли є музичний супровід до пісень, то музика повторює через мейодію коляди. Може грати сама трубка, або скрипка, або й ціла орхестра, а грає неголосно, наприкінці цілком тихо).

(ПЕРШИЙ ПАСТИР встає, а за ним інші пастирі):

ПЕРШИЙ ПАСТИР (говорить):

Ми дитину привитали,
Свої дари поклали —
І Марії поклонились,
Наші душі звеселились...

ДРУГИЙ ПАСТИР:

Бо Дитятко це прегоже
То правдивий є Син Божий, —
Він спасе нас від неволі,
Дасть зазнати щастя й долі.

ТРЕТІЙ ПАСТИР:

Щераз, браття, поклонімся
(складають низький поклін)
Радуймося, веселімся
І ходім до свого стада, —
Там чекає нас громада.

ВСІ ТРИ ПАСТИРІ (клоняються):

Клонимось, Тобі, Месіє,
Наша радосте й надіє —
І до своїх стад ідемо,
Вістку радісну несемо!

(Поклонилися також Ангелам і відходять повагом праворуч, співаючи коляду, яка втихає щораз далі...).

Христос родився, Бог воплотився
У вифлеємській яскині,
В стайні убогій, в нищеті mnogій,
Велія радість всім нині.

Ангели співають, честь Йому відда-
ють,

Богу і Творцю своєму!
Радій, чоловіче, з Рождества того,
Христос бо від ада спасе душ много—
І від недолі вражой!

(Пастирі зникають, у далечині спів цілком тихне).

2. ЯВА: Три Ангели, Україна.

ПЕРШИЙ АНГЕЛ (до своїх побратимів):

Вже Боже Слово тілом стало,
Велике Світло засіяло
На землю і на людський рід,
Син Бога ущасливить світ.

ДРУГИЙ АНГЕЛ (до простору піль і до глядачів):

Все лихо, що на тому полі,
Ввесь біль душі вам укоїть!

Хто упадає від неволі,
До Нього всі ходить, спішіть...

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:

Нехай ніхто вже не сумує,
Бо кожного, хто віру, має,
Ісус в неволі порятує, —
Хай кожний помочі взиває!

(Здалека чути голос УКРАЇНИ):

УКРАЇНА (за сценою):

На поміч кличу, кличу я —
І молю Господа, Творця...

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:

Чи чуєте благальний голос,
Що серед білих піль лунає?

ДРУГИЙ АНГЕЛ:

Який він жалісний, болючий...

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:

Всю душу й серце він проймає!

ПЕРШИЙ АНГЕЛ (дивиться в далечінь):

Хто буде це? Якась невіста...
Сумна мандрує з того міста,
Що владу визнає Ірода.
Чи сталась їй яка пригода?

ДРУГИЙ АНГЕЛ:

Іде сюди. Іде поволі,
Немов глядить чогось по полі,
Мов тужно там когось шукає...

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:

Або втіка від злої долі...

УКРАЇНА (входить поволі, поважна, поставна жінка, в народній ноші, в білій свиті):

На поміч кличу, кличу я —
І молю Господа, Творця...
Месії жду...

(вздріла Ангелів):

Ангели тут!
Мені покажете ви путь?
Господнього шукаю Сина —
Вродилась — кажуть — десь Дитина...

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:
Це правда, пресумна невісто!

ДРУГИЙ АНГЕЛ:
Возрадуйся! Це правда іста!

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:
І серце радощам відкрий!

УКРАЇНА (сумно, важко):
Не можу... В серці біль важкий!

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:
Скажи ж нам щиро тут, жено,
Що твою душу прилягло?
Звідкіль ідеш, хто ти сама,
Де твій народ, твоя земля?...

УКРАЇНА:
Де мій прекрасний рідний край,
Дніпра старого запитай —
І сонця того в небесах,
Буйного вітру на степах...

ДРУГИЙ АНГЕЛ:
А твій народ?...

УКРАЇНА:
Колись був славний
І засідав у вольних колі, —
Тепер він кривджений, безправний,
Не має в своїй хаті долі...

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:
Хто ж там панує?...

УКРАЇНА:
Кат Ірод
Ярмо поклав на мій народ...
Кати ті Господа не знають,

Всіх вірних Богу зневажають
І гноблять духа їх водно,
Щоб сонце в душах не зійшло
Й не встала з попелу руїна...

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:

Ти Україна!...

(Україна склонює голову на знак, що це правда).

ДРУГИЙ і ТРЕТІЙ АНГЕЛ:

Україна!...

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:

Відомий добре нам той край,
Він красний, мов той Божий рай!

ДРУГИЙ АНГЕЛ:

Над ним ми часто пролітаєм,
Над тим сумним, нещасним краєм!

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:

І завжди чуєм в висоті
Зітхання жалісні, сумні...

УКРАЇНА:

Це я зітхаю й мій народ, —
Щоб Бог нас спас від злих пригод.

(живіше)

Сьогодні ж бачу — золота
На небі зірка враз зійшла,
Над нашим краєм засіяла,
Мені дорогу показала.

(захоплено)

Пішла я просто, ген за нею,
За тою ясною зорею...
Вона ж так ясно засвітила,
Надію в мені пробудила,
Що як за нею я піду,
То своїх діточок знайду,

Що їх розкинув по всім світі
Ворожий, супротивний вітер...

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:

І що ж? Знайшла?

УКРАЇНА (зітхає):

Сумненька доле!
Не бачу їх... Довкола поле,
Полями віють холоди,
Сніги довкола і леди...
Та далі самотна блукаю,
Дітей утрачених шукаю, —
Що - одні з них за горами,
А що - другі за ріками,
А що - треті за морями...

(жвавіше і з сердечною тугою)

Щоб їх знайти, щоб їх зібрати,
І пригорнути, згуртувати, —
Болючі рани їх сцілити
І кволі сили насталити
І вивести на ясний шлях
І повести — хочби в вогнях —
До долі доброї, святої!...

ДРУГИЙ АНГЕЛ:

Ти варт її! Варт золотої!...

УКРАЇНА (зміненим голосом):

Он - там я пастирів зустріла
І серцем щирим я зраділа,
Бо вістку подали мені,
Що тут в стаєнці, в нищеті,
Вродилося Дитятко гоже.
Я вірю — це Дитя — Син Божий...
Він мої рани загоїть,
Він мої болі укоїть...

ТРЕТІЙ АНГЕЛ:

Як віриш, то спасенна ти!

ПЕРШИЙ АНГЕЛ:

В оту стаєнку ти іди,
Там Господеві поклонися
І щирим серцем звеселися!

ДРУГИЙ АНГЕЛ (бере Україну за руку):

Ходи, тебе ми поведем,
І перед Богом припадем
І будем Господа молити,
Щоб зволив з тебе біль здіяти!

(Україна іде з Ангелами в стаєнку).

ХОР АНГЕЛІВ (зістаєнки, на нуту „Дивная нов.“)

Нині в Вифлеємі сталася новина,
Там повила Мати Божа Господнього
[Сина.

Там пастир убогий Богу поклонився,
Серце чисте дав у дарі, серцем звесе-
[лився.

Й сумна Україна вісткою зраділа,
Щиро Бога привитала, помочі просила...

УКРАЇНА (молитовно просить):

Ой, Ісусе любий, кращий, як ті квіти,
Поможи мені зібрати мої рідні діти...
Що — одні з них за горами,
А що — другі за ріками,
А що — треті за морями...
Бідні, кволі, бо без мами...

ХОР АНГЕЛІВ (кінчить пісню - коляду):

Ти, Дитино Божа, на пахучім сіні,
Поможи в важкій пригоді сумній Укра-
[їні!...

(Пісня втихає, хвилина тишини. По хвилині десь
далеко чути дитячий спів).

3. ЯВА: Діти зза гір, зза рік і зза моря.

ДІТИ ЗЗА ГІР (співають ледви чутно на нуту „Нова радість стала“):

**Ой, у Вифлеємі, в затишній долині,
Там Ісусик народився на пахучім сні
(трохи ближче і голосніше)
Ангели витають, весело співають,
Про веселу ту новину світу повідають.
(ще ближче).**

**Ісусе маленький межи ангелами,
Дай дійти нам, сиротятam до рідної
[мами...**

(Входять на сцену. Це гурток дітей у гуцульській
ноші, хлопці і дівчатка).

**Ісусе маленький, рожевий квіточку,
Дай дійти нам в щасті й мирі в рідну
[хатиночку.**

(падуть на коліна при вході до стаєнки)

**Ісусе наш милий із Божого раю,
Дай вирости нам на втіху та рідного
[краю...**

ДІТИ ЗЗА РІК (так само співають спершу далеко,
та щораз наближаються і пісня можуть-
ніє. На нуту „Дивная новина“):

**Ой, Ісусе любий, кращий, як ті квіти,
Пригорни до себе нині українські діти.**

(Входять на сцену. Це гурт дітей в народній ноші
іншої вітки, наприклад, поліщуки, або волиняки):

**Щоб ми були добрі, щоб ми були щасні,
І розумні і здорові, мов ті квіти красні.
(падуть на коліна)**

**Щоб ми виростили, лиха не зазнали,
Щоб у щасті, щоб у мирі Бога просла-
[вляли...**

ДІТИ ЗЗА МОРЯ (наближаються подібно, як і попередні, колядують на путу „Бог ся раждає“):

Нині в нас Різдво Божого дитяти,
Українські діти йдуть Його витати, —
(голосніше)

Петрик Йому співає,
Славко в дудочку грає,
Настя з Юрком танцює,
Михасько сам тупцює,
Маруся плясає,
Дитя забавляє:

Ля-ля, ля-ля, ля-ля - ля, ля-ля!

(Входять на сцену. Це гурт дітей, які своєю ношею вказують на всі вітки українського народу, отже повинна бути бодай одна дитина в носі бойківській, одна в лемківській, одна в подільській і т.д.):

Клоняться Богу діти добрі, гідні,
Дитя витають наші землі рідні:
Лемки красно співають,
Подoliaки іграють,
Волиняк щось міркує,
Бойко легко танцює,
Поліщук плясає,
Гуцул тримбігає:

Тра-ра, тра-ра, тра-ра, тра-ра-ра!...

(Падуть на коліна і тепер усі діти разом промовляють молитовно):

ДІТИ:

Ісусе любий, що між ангелами!
О, дай дійти нам до рідної мами!...
О, дай дійти нам до рідної хати,
Дай нам у щасті Бога прославляти!...

(Зі стаєнки виходять Ангели й Україна).

4. ЯВА: Діти, Три Ангели, Україна.
 ПЕРШИЙ АНГЕЛ (радісно):
 Погляньте, браття, а погляньте живо,
 Матірна просьба учинила диво!
 ДРУГИЙ АНГЕЛ:
 Ісус маленький вчув молитву мами,
 Дав їй зійтися тут із діточками!
 ТРЕТІЙ АНГЕЛ (до України):
 Ось, твої діти ріднії зійшлися!
 Радуйся, мати, і розвеселися!
 УКРАЇНА (радісно до дітей):
 Пригорніться ви до мене, мої діти-квіти,
 Щоб могла я вами щиро тішитись, ра-
 [діти!
 ДІТИ (горнутья радісно до України):
 Пригорни нас, обійми нас, наша рідна
 [Мати,
 Хай ніщо нас не розлучить, скарбе пре-
 [багатий!
 ХЛОПЕЦЬ:
 Ми для тебе, рідна мати, будем виро-
 [стати,
 Ми за тебе, найдорожча, все готові
 [дати!
 ДІВЧИНА:
 Лиш для тебе, наша мати, ми будемо
 [жити
 І з тобою Бога-Творця будемо славити!
 ХЛОПЕЦЬ І ДІВЧИНА:
 Ми тобі вже рідна мати, не дамо про-
 [пасти, —
 Піднімем тебе високо, не дамо вже впа-
 [сти!

ДІТИ:

Будеш, ненько, в рідній хаті в щасті
[проживати,
Так дозволь нам, Сине Божий і Господ-
[ня Мати!

ТРИ АНГЕЛИ (співають на нуту „Бог Предвіч-
ний“):

Україно, не смутися,
Вже тебе Ісус - Бог
Спасе з горя й тривоги,
Возвеселися!...

І ви, діти, станьте в колі,
Славить Бога усі,
Він дасть Рідній Землі
Діждати долі.

ВСІ:

„Слава Богу!“ — заспіваймо,
Честь Сину Божому,
Господу нашому
Поклін віддаймо!

Живий образ:

Всі клоняться в глибокій покорі перед великим сяйвом, що тепер ще ясніше освітило всіх зі стаєнки. На порозі стаєнки стає **Мати Божа з Ісусиком** на руках. Мати Божа ласкаво усміхнена, Ісусик простягнув до України і її дітей обидві ручки, наче кличе їх до себе, мов хоче обняти і пригорнути їх до свого серця. Мати Божа в ясній мережаній шаті, що спадає до стіп, на голові ясна золота корона, окружена промінням, та може бути і в нашій народній намітці, так, як малюють її на

іконах, а тоді і наші вишивки на рукавах. Ісусик у білій сорочці з вишивкою, на голові ясне волосячко, довкола золоте проміння. Коли Мати з Дитятком стала на порозі, Перший і Другий Ангели стають по її боках, а Третій Ангел бере Україну за праву руку і підводить до порога. Ідуть повагом, а довкола них праворуч і ліворуч діти Ангел з Україною клякають перед Матір'ю Божою, за ними клякають діти. Так тривають неповоротно і тихо довгу хвилину, а за той час хор за сценою повторює — як можливо з супроводом музики — неголосно першу строфку коляди:

**Україно, не смутися,
Вже тебе Ісус - Бог
Спасе з горя й тривоги,
Возвеселися...**

Всі задивлені в появу Матері й Ісуса, руки простягнені до Них угору, зложені як до молитви, долонями 'докупи. Ще хвилину залишаються в такій поставі, коли втихла пісня... Тимчасом завіса дуже поволі опадає.

Якщо б глядачі давали оплесками й окликами знати, що ще хочуть бачити цей живий образ, тоді змінити його так:

Посередині напереді сцени стає Україна й держить правою рукою хлопчика за руку праворуч, а ліворуч дівчинку. За ними уставляються інші діти так, що також тримаються за руки, хлопці й дівчата на переміну. Коли не містяться в однім ряді, то стають у двох, при чому перший повинен бути коротший від другого. Два Ангели стоять по боках України — Перший праворуч хлопчика,

Другий ліворуч дівчинки, а Третій Ангел за рядом дітей, посеред сцени. Так постояти 10 до 15 секунд і завіса поволі спадає. Показувати другий раз появу Матері Божої з Ісусом, не годиться.

Заввага: Діти України — це діти і молодь, отже можуть виступати малі діти і хлопці та дівчата до 20-го року життя.

ЗАВВАГИ ДО ВИСТАВИ.

Програма цієї Різдвяної Вистави повинна пройти в такій черзі, як указує зміст і черга поодиноких уступів у тексті. Та впорядчик (режисер) Вистави може поробити собі догідні зміни, може й скоротити Виставу, особливо зменшити скількість деклямацій, які подані тут не конче для того, щоб їх усі віддеклямувати, а радше для вибору. Деякі деклямації, довші, можна і прочитувати зі сцени, наприклад: „У вифлеємській долині“ і „Святі гості“, при чому замічуємо, що уступ „У вифлеємській долині“ може відрецитувати особа, ухарактеризована за Івана Сорокатога.

Якщо б Аматорському Гурткові було чомусь тяжко виставити сценку „Різдвяна ніч“, або „Смерть Ірода“, то мігби виставити котрийсь з Вертепів того самого автора, найрадше Вертеп „Три князі в Вифлеємі“ (18 осіб).

Вистава годиться не тільки на саме Різдво і Йордан, але і взагалі на довший час по Різдві.

Кінцева замітка: Аматорські Гуртки, що скоро введнають собі дозвіл адміністраційної влади (свого староства) на цю Виставу, просимо прислати точний відпис, або оригінал дозволу на адресу автора (подану на окладинці). За цю прислугу перші три Гуртки, які пришлють такі дозволи, дістануть зараз даром і оплачено по три сценічні твори, які самі собі забажають. — Це саме торкається і сценічного твору В. Ковальчука — Ю. Шкрумеляка п. н. „Стрілецька слава“ (Вистава стрілецьких пісень у 4 відслонах), що вийшла осінню 1938 р. (Дивись на окладинці!). За надіслання дозволу на ту Виставу три перші Гуртки дістануть теж таку нагороду сценічними творами.

НА РІЗДВО КУПУЙТЕ ВЕРТЕПИ Ю. Шкрумеляка:

	Ціна:
ГОСТІ З ВИФЛЕЄМУ, 11 осіб	0.40
ТРИ КНЯЗІ В ВИФЛЕЄМІ, 18 осіб, між ними князь Володимир, гетьман Мазепа, отаман Петлюра, Лицар, Козак, Стрілець, Ангел, Селянин, Робіт- ник, Ремісник, Ірод, Жид і інші.	0.60
ІРОД І СМЕРТЬ ТА МАРКО ПРОКЛЯТИЙ, 9 осіб	0.40
ВЕСЕЛИЙ ВЕРТЕП „БІДА В МІШКУ“, 9 осіб	0.40
ПЕРШИЙ ЖІНОЧИЙ ВЕРТЕП „Добрий вечір, се- стрички!“ 8 осіб (4 пастушки, Біда, Жидівка, Смерть, Ангел).	0.50
Ці всі Вертепи можна виставляти в хатах і на сцені.	
Ці Вертепи дозволені церковною владою.	

НАЙНОВІШИЙ КОЛЯДНИК, давні й нові коляди, між ними веселі коляди Івана Сорокатога і дитячі коляди. В додатку „Бажання по коляді“. Давні зібрав і виправив та нові на відомі нуті вложив Юра Шкрумеляк (21 старих і 25 нових коляд) 0.80

Вже вийшла з друку нова театральна штука
В. КОВАЛЬЧУКА — Ю. ШКРУМЕЛЯКА

„Стрілецька слава в піснях“
Сценічна дія в чотирьох відслонах
З передмовою і режисерськими заввагами.
Ціна 1 зл.

Питайте за цими книжками в книгарнях, або замовляйте просто на адресу: ЮРА ШКРУМЕЛЯК, ЛЬВІВ 14 — Яловець, вул. Листопада 2.

1, 68 (1986)

РД 5522

Звертаємо увагу на ~~найновішу історичну драму~~

В. Ковальчука

ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР

драма в 4 діях

з режисерськими поясненнями й образками до уладу сцени і характеристики осіб.

Ціна 2 злоті. На пересилку долучити 30 сот.

Драма дозволена до вистав! (Дозвіл на книжці!)

Питайте в книгарнях, або замовляйте на адресу:

Юра Шкрумеляк, Львів 14 — Яловець, вул. Листопада 2.

Повно сміху і науки!

Такого ще не було!

Всі будуть вдячні тому Гурткові, який виставить

Сільську Ревію — Веселий Вечір

Юри Шкрумеляка

„БЕРІМ БІДУ ЗА РОГИ!“

Це перша велика збірка веселих сценок, пісень - куплетів, розмов та одноособових і гуртових самоговірок — на чотири години вистави!

Ось наголовки деяких точок Веселого Вечора:

Зі середи на п'ятницю (сценка), На чім то я скінчив? (самоговірка), Стрільці на квартирі (комедія в 1 дії), Максим і Клим — два сміхованці (розмова про сумне й веселе), Усуsus про свій вус (пісня - куплет), Присуд смерті на біду (збірна самоговірка), Як було за князя Гороха (збірна самоговірка), Скарга до Союзу Народів (розмова коня з коровою), Циганська наука (комедія в 1 дії), Берім біду за роги! (розмова з бідою і пісні разом з глядачами).

Ця Ревія дозволена до вистав! — Дозвіл на книжці!

Ціна Ревії 2 зл., на порто долучити 30 сот.

Питайте всюди по книгарнях, або замовляйте просто на адресу: Юра Шкрумеляк, Львів 14 — Яловець, вул. Листопада 2.

י 5522 סינ